

Het Nederlands binnen een meertalig academisch landschap

Leuridan, Mit	UGent, Gent, België
De Soete, Alexander	UGent, Gent, België; University of the Western Cape, Bellville, Zuid-Afrika
Slembrouck, Stef	UGent, Gent, België
Kuiken, Folkert	Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, Nederland
Carel Jansen	Rijksuniversiteit Groningen, Groningen, Nederland / Universiteit Stellenbosch, Stellenbosch, Zuid-Afrika

Dinsdag 26 augustus

Starttijd: 10:30

Inleiding

Tegen de achtergrond van een toenemende taaldiversiteit in Vlaanderen en Nederland focust dit panel op meertaligheid binnen het hoger onderwijs, met aandacht voor uitdagingen en kansen in beleid en praktijk. Het vertrekt vanuit Nederland en Vlaanderen. De onderwijswetgeving in beide landen legt het Nederlands als primaire onderwijstaal op, met de mogelijkheid om opleidingen in het Engels aan te bieden. De implementatie van dat Engelstalig onderwijs vormt vaak het onderwerp van een polariserend debat waarin empirie en taalexpertise het onderspit delven tegen ideologie.

Hogeronderwijsinstellingen proberen zich buiten dat debat te houden en dragen in hun beleidsvisies meertaligheid hoog in het vaandel. In de praktijk wordt die meertaligheid echter verschillend ingevuld. In Vlaanderen worden de beperkingen van Engelstalig onderwijs strikt bewaakt, terwijl in Nederland internationalisering een sterkere nadruk krijgt. In beide contexten wordt vaak voorbijgegaan aan de bredere meertalige realiteit, waarin studenten en docenten een breed scala aan talen gebruiken naast Nederlands en Engels. Hogeronderwijsinstellingen maken abstractie van deze diversiteit op het microniveau, en reduceren de omgang met meertaligheid veelal tot het wegwerken van een tekort in de onderwijstaal. Die discrepantie tussen beleidsvisies en praktijk leidt tot debatten over de positie van het Nederlands, de rol van het Engels, en de vraag naar concrete handvatten om thuistalen actief in te zetten in het leerproces.

Dit panelgesprek richt zich op de volgende vragen. Hoe kan het Nederlands zich positioneren binnen een taaldivers academisch landschap? Hoe beïnvloeden economische motieven, zoals het aantrekken van internationaal talent dat bijdraagt aan onderwijs, onderzoek en innovatie, de keuzes in taalbeleid? Hoe kan een instelling de taalcompetenties van lesgevers en studenten in het Nederlands, Engels én andere talen erkennen en indien nodig versterken? Hoe kunnen de Vlaamse en Nederlandse ervaringen inspirerend zijn voor andere regio's met soortgelijke uitdagingen?

Omschrijving bijdragen

De inleiding/eerste presentatie ("De huidige visie op meertaligheid in het Vlaamse en Nederlandse hoger onderwijs") schetst een beeld van de huidige visie op meertaligheid in het Vlaamse en Nederlandse hoger onderwijs. De presentatie bevat zowel een beschrijving van de juridische contexten als voorbeelden uit de praktijk. Daarnaast wordt verwezen naar recent onderzoek over meertaligheid in het Vlaamse hoger onderwijs en naar de standpunten over meertaligheid van diverse professionele organisaties, zoals het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs.

In een tweede presentatie ("Lingua Franca Engels en meertalige praktijk binnen de hogeronderwijsinstelling") beschrijft een onderzoeker de rol van Engels als lingua franca in het hoger onderwijs. Die gaat in op de context-specifieke impact van het Engels op zowel lokale als internationale academische praktijken aan de hand van casussen binnen en buiten het Nederlandse taalgebied.

In een derde presentatie ("Functioneel differentiëren: naar een modulair talenbeleid in het hoger onderwijs") krijgt de toehoorder een uiteenzetting over de meerwaarde en inzetbaarheid van een modulair talenbeleid. De presentatie beschrijft hoe instellingen functioneel kunnen differentiëren op basis van de talige noden van studenten en lesgevers. De spreker baseert zich hiervoor op bevindingen uit eigen doctoraatsonderzoek en de internationale literatuur.

Extra geaccepteerde lezingen

Folkert Kuiken

Taalbeleid in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen

Taalbeleid in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen staat onder druk en is aan verandering onderhevig. Om daar beter zicht op te krijgen is onlangs een enquête uitgevoerd door de Nederlandse en Vlaamse Universitaire Talencentra (NUT) met als onderzoeksvraag: wat is de stand van zaken en wat zijn knelpunten en oplossingen omtrent taalbeleid in het Nederlandse en Vlaamse hoger onderwijs?

De enquête is ingevuld door 16 talencentra, verbonden aan instellingen voor wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs in Nederland en Vlaanderen. Zij beantwoordden vragen naar het taalbeleid van de instelling in het algemeen, gehanteerde voerta(a)l(en) binnen de instelling, taaleisen aan personeel en studenten, toetsing van deze taaleisen, taalaanbod en financiering.

Uit de resultaten blijkt dat taalbeleid in het hoger onderwijs met name in het afgelopen decennium een sterke ontwikkeling heeft doorgemaakt. In de meeste instellingen is de voertaal tegenwoordig zowel Nederlands als Engels, waarmee – al dan niet officie

Carel Jansen

De rol van talige diversiteit in het huidige taalvaardigheidsonderwijs in Nederland

Veel studenten die als Nederlandstalig gelden, hebben (ook) een andere thuistaal, zonder dat dat consequenties lijkt te hebben voor het taalvaardigheidsbeleid in het hoger onderwijs. Toch pleitte de KNAW al in 2018 voor meer aandacht voor meertaligheid in ruime zin. In een recente bespreking van belangrijke publicaties over meertaligheid, waaronder 'Rethinking the Education of Multilingual Learners' van Cummins (2021), concludeert sociolinguïst Jacomine Nortier (2024) dat inderdaad daar meer voor- dan nadelen aan verbonden lijken. Swanenberg & Spotti (2025), die het taalbeleid onderzochten aan twee Nederlandse universiteiten, stellen vast dat bestuurders menen dat de praktijk van taalgebruik op hun campus niet meertalig moet zijn, omdat dat zou leiden tot culturele fragmentatie en een archipel van taaleilandjes met een destructief uitsluitingseffect. De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren (Taalunie, 2024) betoogde onlangs echter dat aandacht voor de diversiteit van thuistalen essentieel is. Anders lopen meertalige leerlingen en ook de maatschappij veel kansen mis, aldus de Raad, die verder stelt dat kennis van een andere taal de vaardigheid in het Nederlands niet in de weg staat. Desondanks beperken opeenvolgende Nederlandse onderwijsministers zich in het wetsvoorstel 'Internationalisering in balans' tot het Nederlands en het Engels en worden andere mogelijke thuistalen daarin niet genoemd.

Hoe gaan Nederlandse universiteiten en hogescholen zelf om met de talige diversiteit van hun studenten? Wordt er in de taalbeleidsdocumenten van deze instellingen aandacht besteed aan de verscheidenheid aan thuistalen van studenten, en zo ja in welke zin dan? Wat is er bekend over de rol die de talige diversiteit van studenten speelt in de praktijk van het huidige taalvaardigheidsonderwijs? Voortbouwend op de literatuurstudie van Jansen et al. (Taalunie, 2022) over de taalcompetentie van Nederlandstalige studenten, wordt de stand van zaken anno 2025 geïnterpreteerd en afgezet tegen de beschikbare onderzoeksliteratuur.

Literatuur

Cummins, J. (2021). *Rethinking the education of multilingual students: A critical analysis of theoretical claims*. Multilingual Matters. <https://doi.org/10.2307/jj.22730517>

Jansen, C., De Wachter, L., Van Dun, P., & Frik, T. (2022). *Taalcompetentie in het Nederlands van Nederlandstalige studenten in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen*. Taalunie. <https://shorturl.at/JutOi>

Nortier, J. (2024). Voordelen van meertaligheid. Neerlandistiek.nl. <https://shorturl.at/xJNJo>

Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. (2024). *Meer talen, meer kansen: Positieve aandacht bij meertalige kinderen voor het Nederlands én de thuistaal*. Advies uitgebracht door de 2024. Taalunie. <https://shorturl.at/PXXZw>

Swanenberg, J., & Spotti, M. (2025). The Monolingual Campus and the Bilingual Campus: Ideological Debates on the Management of Language Diversity at Two Dutch Universities. *Diversity & Inclusion Research*. <https://doi.org/10.1002/dvr2.70010>